

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

معاونت تحقیقات و فناوری
کارگروه وزارتی اخلاق در پژوهش های زیست پزشکی

شیوه نظارت بر استفاده از حیوانات آزمایشگاهی در طرح های پژوهشی / پایان نامه های مصوب کمیته اخلاق

ویرایش آذر ۱۳۹۹

هدف از نظارت اخلاقی بر استفاده از حیوانات در طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌ها، همکاری با استفاده‌کنندگان حیوانات در جهت کاهش رنج و ناراحتی حیوانات و افزایش کیفیت پژوهش‌ها می‌باشد.

از ناظران محترم درخواست می‌شود پیش از تکمیل فرم‌های مربوطه، مفاد «راهنمای مراقبت و استفاده از حیوانات آزمایشگاهی در امور علمی» و «راهنمای اخلاقی تعیین شدت مداخلات بر روی حیوانات آزمایشگاهی» وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را مطالعه نموده و فرم حاضر را بر اساس توضیحات و تعاریف ارائه شده در این اسناد تکمیل فرمایند. ناظران موظف به تهیه مستندات (نظیر صوت، تصویر، یا فیلم) از موارد مطلوب یا نامطلوب مشاهده شده در حین بازدید بوده، و لازم است ضمن رعایت محرمانگی، مستندات مذکور را به کمیته اخلاق تحویل نمایند.

شیوه نظارت بر امور پژوهشی

برای نظارت بر استفاده از حیوانات در امور پژوهشی، از «فرم نظارت بر استفاده از حیوانات آزمایشگاهی در طرح‌های مصوب کمیته اخلاق» استفاده می‌شود. نحوه نظارت بر طرح‌های پژوهشی/پایان‌نامه‌ها به صورت بررسی وضعیت پروژه در حال اجرا و مقایسه میزان انطباق آن با مصوبه کمیته اخلاق می‌باشد. بدینوسیله میزان دقت در روش اجرای پروژه سنجیده شده و در موارد لزوم بازخورد مناسب به پژوهشگران در جهت ارتقاء علمی/اخلاقی پروژه ارائه می‌گردد.

بر این اساس، در فرم مذکور، لغت «**فعلی**» به معنی موضوعی است که عملاً در حال اجرا می‌باشد و ناظر حین بازدید متوجه آن شده است و لغت «**مصوب**» به معنی موضوعی است که توسط کمیته اخلاق تصویب شده است و لازم الاجرا می‌باشد. در صورتی که موضوع فعلی با موضوع مصوب تطابق کامل (۱۰۰٪) داشت، لازم است کادر «تطابق دارد» با علامت صحیح (✓) نشانه گذاری شود. در صورت هرگونه عدم تطابق (حتی بسیار جزئی) لازم است کادر «فاقد تطابق» با ضربدر (X) علامت گذاری شود و موضوعی که فاقد تطابق است، در قسمت «نظر کارشناسی» درج گردد. همچنین لازم است نظر کارشناسی، پیشنهادات اصلاحی یا هرگونه موارد دیگر که لازم است کمیته اخلاق از آنها آگاه شود توسط ناظر درج گردد.

در مواردی ممکن است پروژه دارای انطباق کامل با مصوبه کمیته اخلاق بوده، لیکن حسب شرایط عملی پروژه - که ناظر حین بازدید متوجه آن شده است - امکان اجرای مداخلات به نحوی که منتج به کاهش رنج و ناراحتی حیوانات شده و در عین حال داده‌های علمی معتبر را فراهم نماید، وجود داشته باشد. در چنین مواردی، لازم است نظر کارشناسی ناظر در ذیل موضوع در جدول مربوطه درج شود و متعاقباً پس از کسب موافقت کمیته اخلاق، موضوع قابل اجرا می‌باشد.